

Nr. 670 din 29.04.2013

Document public

OPINIA cu caracter INFORMATIV a Asociației Promo-LEX

asupra Legii nr.94 „privind modificarea și completarea unor acte legislative” din 19 aprilie 2013 prin care a fost modificat sistemul electoral din Moldova (sistemul mixt.

Opinia a fost prezentată în cadrul dezbaterilor publice organizate de către Comisia parlamentară specială la 29 aprilie 2013

Asociația Promo-LEX, a examinat textul Legii nr.94 „privind modificarea și completarea unor acte legislative” din 19 aprilie 2013 și expune opinia asupra acesteia. Prin urmare, în continuare ne vom referi în particular doar la obiecțiile principiale vis-a-vis de conținutul Legii, precum și după caz ne vom expune la anumite propuneri de îmbunătățire a acesteia.

Asociația Promo-LEX, reiterează îngrijorările fundamentale (<http://www.promolex.md/index.php?module=press&cat=0&item=1199>) legate de operativitatea și graba în care modificările respective au fost adoptate, fapt care poate afecta în primul rând credibilitatea populației față de procesul electoral și alegeri în general. În acest sens, Promo-LEX a sesizat și partenerii internaționali (<http://www.promolex.md/index.php?module=press&cat=0&item=1210>) cu privire la îngrijorările sale. Menționăm în context, că populația țării și alegătorii trebuie informați privind modificările operate la sistemul electoral, ori practica ne demonstrează că modificări simple, spre exemplu retragerea draperiilor de la intrarea în cabinetele de vot, au stârnit discuții contradictorii în societate. În context, schimbarea radicală în doar 4 zile a sistemului electoral, fără organizarea unor dezbateri publice, inevitabil trezește suspiciunea sau revolta unor actori sau grupuri de alegători.

*

Deficiența principală a legii ține de necorespunderea acesteia cu principiul egalității votului. Promo-LEX consideră că interdicția expresă de a deschide circumscripții uninominale pentru cei peste 500000 alegători ce se află peste hotarele țării (în același timp incluși în listele electorale) sunt discriminați, fiind afectați direct și în condiții inegale comparativ cu alegătorii care se află pe teritoriul țării. Respectiv, ținând cont de numărul alegătorilor aflați permanent peste hotarele țării, în vederea evitării declarării neconstituționalității legii respective este necesar de a exclude interdicția deschiderii circumscripțiilor electorale uninominale peste hotarele țării. În context, Promo-LEX consideră că trebuie create cel puțin trei circumscripții zonale electorale pentru secțiile de votare de peste hotare: A). Europa, inclusiv statele Uniunii Europene; B). statele CSI; C). țările din Asia, Australia, America de Nord și de Sud.

*

Promo-LEX mai consideră că egalitatea votului va fi afectată în cazul în care nu vor fi deschise circumscripții electorale uninominale pentru alegătorii din unitatea administrativ teritorială de nivelul II – regiunea transnistreană. Suntem siguri de faptul că există suficiente prevederi ce permit atât crearea circumscripțiilor electorale pentru această regiune, cât și crearea organelor electorale, deoarece inexistența propunerilor din partea administrației publice locale pentru organele electorale poate fi suplinită din rezerva funcționarilor electorali. Probleme pot apărea la momentul deschiderii secțiilor de votare, însă și în această situație poate fi soluționată prin deschiderea secțiilor de votare în localitățile controlate de autoritățile constituționale. O altă problemă legată de participarea alegătorilor pentru a putea valida rezultatele alegerilor poate fi soluționată prin micșorarea/excluderea pragului electoral pentru alegerile repetate. În cea mai gravă situație, locurile destinate deputaților din circumscripțiile regiunii transnistrene pot rămâne neacoperite, fiind însă asigurată deplin egalitatea votului pentru toți alegătorii.

Considerăm că în situația creării circumscripțiilor electorale, urmează a fi precizate cel puțin următoarele aspecte deficiente la moment:

1. Crearea circumscripțiilor electorale uninominale urmează a fi prerogativa exclusivă a Parlamentului, urmare a propunerilor CEC, eventual altor organe ale administrației publice centrale. În acest fel pot fi evitate numeroasele sesizări și adresări în instanțele de judecată la fiecare scrutin din partea unor persoane rău intenționate care nu vor fi de acord cu delimitarea frontierelor circumscripțiilor propuse de către CEC.
2. Urmează a fi modificată modalitatea de desemnare a membrilor în organele de circumscripție, ori în cazul în care o circumscripție va fi creată pe baza localităților din două unități administrativ-teritoriale de nivelul II, pot apărea confuzii sau conflicte între autorități ce delegă reprezentanți în organul electoral respectiv (s.e. care anume administrație publică locală și judecătorească este responsabilă).
3. Urmează a fi precizate criteriile în baza cărora se delimitează hotarele circumscripțiilor uninominale. La moment legea nu este foarte clară, scoate în evidență criteriul teritorial-demografic pe de o parte, iar pe de altă parte se referă la numărul de alegători. Promo-LEX consideră că, în unele cazuri, poate fi adăugat cel puțin criteriul etnic. Astfel, Legea ar oferi posibilitatea, spre exemplu etnicilor bulgari, să fie reprezentați în Parlament de un deputat etnic bulgar. Etnicii bulgari locuiesc compact în r-l Taraclia și în s. Parcani r-l Slobozia. Altfel, se pot anticipa anumite pretenții sau solicitări din partea locuitorilor acestor zone, în special din partea celor din r-l Taraclia, care în condițiile actuale nu dispun decât de aproximativ 60% din numărul de alegători, necesari pentru deschiderea unei circumscripții uninominale.
4. Nu este clară necesitatea păstrării circumscripțiilor obișnuite în cazul sistemului electoral mixt, ori din punctul nostru de vedere circumscripțiile uninominale pot realiza și obligațiile pe care în mod obișnuit le au circumscripțiile electorale create exclusiv în baza unităților administrativ-teritoriale de nivelul II (municipii și raioane). În acest fel vor fi economisite importante surse financiare.
5. Trebuie precizat rolul organelor electorale de circumscripție în sensul obligației de înregistrare a concurenților electorali, ori nu este clar argumentul prin care această obligație a fost atribuită CEC și nu acestor organe uninominale. În acest fel, va fi asigurată o descărcare majoră de activități a organului electoral suprem.

Trebuie precizate și delimitate foarte clar modalitățile de susținere financiară indirectă de către stat a alegerilor, ori noi considerăm că toate cheltuielile indirecte (garantate acum) pentru oferirea timpilor de antenă gratuit la radiodifuzorii publici va genera cheltuieli, care nu pot fi calculate cu aproximație.

În context, reiterăm și necesitatea specificării foarte exacte a modalității susținerii financiare a campaniilor electorale și partidelor politice în Codul Electoral, ori proiectul respectiv deja avizat și de către Comisia de la Veneția așa și nu a fost examinat de către Parlament. Necesitatea implementării unui mecanism foarte clar și eficient de susținere financiară a campaniilor electorale va permite înlăturarea oricăror dubii privind coruptibilitatea modificărilor operate la legislația electorală.

Promo-LEX mai consideră că argumentul principal al autorilor, prin care deputatul urmează a fi apropiat de către alegător urmează a fi precizat prin „legarea” candidatului de circumscripția uninominală (spre exemplu prin viza de reședință pentru o perioadă anumită de timp). Mai mult, aceasta va pune pe picior de egalitate alegătorii ce votează într-o circumscripție uninominală pe criteriul reședinței sau domiciliului precum și candidații care la fel pot fi legați de circumscripție prin această cerință.

Asociația Promo-LEX menționează și solicită minimalizarea posibilității, în special a partidelor politice, să opereze modificări de „migrație” a candidaților în cadrul circumscripțiilor uninominale. Nu credem că în decurs de 7 zile, termen prevăzut actual, un concurent electoral este în stare să facă o campanie electorală eficientă.

Asociația Promo-LEX menționează că ajustarea legislației în vigoare la noile prevederi este strict necesară și nu poate fi efectuată de Guvern în termen de 30 zile. Pentru acest exercițiu, termenul trebuie extins de cel puțin câteva ori, în special ținând cont și de faptul că nu avem un cabinet de miniștri funcțional și în deplinătatea atribuțiilor.

În context, Asociația Promo-LEX menționează că voința politică de a schimba sistemul electoral în cel mixt (care nu este nici mai rău și nici mai bun decât cel existent), aparține Parlamentului, care și-a expus viziunea prin votul a circa 65 % dintre deputați, doar că mecanismul nou creat trebuie racordat la toate prevederile legale existente. În acest fel, în măsura posibilităților și capacităților de care dispune, Asociația Promo-LEX manifestă deschidere față de participarea sa la procesul de amendare a legislației electorale, pentru a asigura credibilitatea procesului electoral și a contribui la stabilirea unor mecanisme clare ce ar permite organizarea alegerilor libere și corecte.

Asociația Promo-LEX solicită autorităților R.Moldova să examineze atent această analiză și recomandări în procesul de revizuire a Legii prin care a fost modificat sistemul electoral.

**Programul Monitorizare Procese Democratice
Asociația „Promo-LEX”**

Ex.: P. Postica
Tel.022450024
069165154